

Definicje i terminologia. Część 1

Wprowadzenie

Czytelnicy dwóch wcześniejszych odcinków poradnika zwrócili uwagę, że powinien on zostać otwarty opisem zmian w terminologii. Trudno nie przyznać racji tej opinii, więc w niniejszym (trzecim już) odcinku naprawiamy uchybienie. Terminom i definicjom poświęcono Rozdział 3. normy, ale istotne wyjaśnienia w tym zakresie można znaleźć również w jej załączniku A, który stanowi integralną część wymagań (ich praktyczną interpretację).

W nowej normie ISO 14001 (w jej Rozdziale 3) przytoczono 33 definicje. To znacznie więcej niż w poprzednim wydaniu, w którym było ich 20. Różnica wynika w dużej mierze z tego, że definicje stanowią element „części wspólnej”, która z założenia ma być wykorzystywana we wszystkich normach ISO dotyczących systemów zarządzania. Zatem część definicji w nowej normie ISO 14001 to definicje ogólne, mające zastosowanie do wszystkich systemów zarządzania. Warto podkreślić, że zapoznanie się z wyjaśnieniami znajdującymi się w początkowej części Załącznika A do normy ISO 14001 jest bardzo istotne dla zrozumienia nowej normy. Ze względu na obszerność tematu uznaliśmy, że lepszym rozwiązaniem będzie przedstawienie kwestii terminologicznych w mniejszych „porcjach”. Niniejszy odcinek nie wyczerpie zatem tematu.

Zmiany

Waga wprowadzonych zmian jest bardzo zróżnicowana. W niniejszym artykule zmiany zostały uporządkowane wg ich wagi w opinii autora, niezależnie od tego czy ich źródłem jest Rozdział 3. normy, czy Załącznik A.

Procedura a proces

Istotną i rzucającą się w oczy zmianą jest rezygnacja z terminu „procedura”. Słowo to pojawia się w normie wyłącznie w formie wyjaśnień (uwag oraz w Załączniku A). W zasadniczej części normy zawierającej wymagania w większości przypadków została zastąpiona terminem „proces”. Najczęściej stosowaną frazą jest: „organizacja powinna ustanowić, wdrożyć i utrzymywać proces(-y)...” (wcześniej podobna fraza odnosiła się do „procedur”). Zmiana ma na celu podkreślenie, że zasadniczym elementem systemu zarządzania nie są udokumentowane procedury, ale ustalone i uporządkowane (udokumentowane lub nie) sposoby postępowania czy prowadzenia określonych operacji. Mimo iż od 2004 r. definicja „procedury” w normie ISO 14001 wskazywała jednoznacznie, że procedura nie musi być udokumentowana, istotnej części użytkowników normy wciąż słowo „procedura” kojarzy się z dokumentem. Termin „proces” został zdefiniowany¹ jako „zbiór działań wzajemnie powiązanych lub wzajemnie na siebie oddziałujących, które przekształcają wejścia

¹ Obecna definicja „procesu” jest zweryfikowaną wersją definicji obecnej wcześniej tylko w normie ISO 9001

w wyjścia, elementy wejściowe w elementy wyjściowe”². Termin ten ma więc znaczenie znacznie szersze niż „procedura”. Chodzi o to, żeby organizacje dokładnie zaplanowały swoje działania w obszarach, gdzie norma wymaga „ustanowienia procesów” i realizowały te działania zgodnie z przyjętym planem. Wiele organizacji (szczególnie tych większych) najprawdopodobniej uzna, że planowanie procesów wymaga formy pisemnej, więc pozostaną przy poprzednich sposobach dokumentowania. Takie podejście ułatwi z pewnością audyty jednostkom certyfikującym.

Rezygnacja z terminu „zadanie środowiskowe”

Wcześniejsze wydanie normy zobowiązywało organizacje do przyjęcia zarówno celów środowiskowych, jak i zadań służących ich osiągnięciu. W praktyce wielu organizacjom ustalenie zadań przysparzało trudności. W Polsce po części wynikało to z niezupełnie trafnego tłumaczenia tego terminu (w oryginale „target”). W nowej normie zdecydowano się na bardziej elastyczne podejście. Zrezygnowano z terminu „zadanie” przyjmując, że organizacje na swój sposób będą musiały znaleźć drogę planowania działań służących osiągnięciu celów środowiskowych, czego wymaga p. 6.2.2. nowej normy ISO 14001.

Udokumentowana informacja

Stosowane we wcześniejszych wydaniach normy terminy „dokumentacja” i „zapisy” zastąpiono jednym, bardziej uniwersalnym terminem: „udokumentowana informacja”. Tym sposobem zakończono możliwość prowadzenia sporów czy dany dokument jest zapisem, czy innego rodzaju dokumentem, które były ulubioną zabawą teoretyków systemów zarządzania. Warto zwrócić uwagę, że podział funkcjonalny udokumentowanych informacji wciąż jest w normie obecny. W przypadku, kiedy chodzi o utrwalenie wartości lub stanu, który może zmieniać się w czasie, użyto sformułowania „przechowywać udokumentowaną informację jako dowód ...” (odpowiednik dawniejszego „zapisu”). W przypadku, gdy dokument ma porządkować sposób postępowania, używane jest sformułowanie „utrzymywać udokumentowaną informację” (odpowiednik dawniejszego „dokumentu - innego niż zapis”).

Ostatecznie zatem zmiana ma charakter wyłącznie terminologiczny, a koncepcja pozostaje bez zmian.

Rezygnacja z terminu „działania zapobiegawcze”

Podobnie jak w przypadku odróżniania „zapisów” od „dokumentów” dyskusje na temat tego, czy dane działanie ma charakter „korygujący” czy „zapobiegawczy” stanowiły ważny element dyskusji na tematy związane z systemami zarządzania. Niestety, nowa norma ISO 14001 pozbawia nas tej przyjemności rezygnując z terminu „działania zapobiegawcze”. Przyczyną tej decyzji była konstatacja, że cała koncepcja systemu zarządzania środowiskowego opiera się na koncepcji zapobiegania. Zapobieganiu służy m.in. opisany w pierwszym odcinku element analizy kontekstu działania

² Wszelkie tłumaczenia sformułowań zastosowanych w nowej normie ISO 14001 mają charakter tymczasowy. Ostateczny kształt tłumaczenia zostanie opublikowany przez Polski Komitet Normalizacyjny (prawdopodobnie w 2. połowie 2016 r.)

organizacji, a także identyfikacja i odniesienie się do „ryzyk i szans” (o których napiszemy niebawem). Zmiana nie ogranicza więc w żadnym stopniu wagi zapobiegania w SZŚ.

Compliance obligations³

Zwrot „compliance obligations” był przedmiotem bardzo gorących sporów w trakcie prac nad nową normą ISO 14001. Grupa przedstawicieli państw angielskojęzycznych przekonywała, że jest to doskonałe uproszczenie stosowanego we wcześniejszych wydaniach normy zwrotu: „wymagania prawne i inne wymagania, do których spełnienia organizacja się zobowiązała”. Niestety przedstawiciele innych krajów (m.in. Polski) obawiali się, że po przetłumaczeniu na języki narodowe zwrot ten będzie mało czytelny. Przeworsowali oni możliwość stosowania alternatywnych rozwiązań. W związku z tym, że prace nad tłumaczeniem normy na język polski są w toku, ostateczne brzmienie tłumaczenia nie jest jeszcze znane. W roboczej wersji tłumaczenia pojawia się zwrot „mające zastosowanie wymagania”. Termin ten został zdefiniowany jako: „wymagania prawne, które organizacja jest obowiązana spełniać oraz inne wymagania, które organizacja jest obowiązana spełniać lub które wybrała do spełniania”. Jako konkluzję można zatem podać to, że znaczenie terminu (jakkolwiek zostanie on przetłumaczony) jest analogiczne do tego z wcześniejszych wydań normy.

Ciąg dalszy opisu zmian w terminologii w następnym odcinku poradnika - w styczniu 2016 r.
Wesołych Świąt i powodzenia w nadchodzącym roku!

Opracował: Robert Pochyluk

1. Prawa autorskie zastrzeżone. Kopiowanie całości i fragmentów opracowania jest dozwolone pod warunkiem podania źródła.
2. Opracowanie ma charakter informacyjny i autor nie ponosi odpowiedzialności prawnej za niewłaściwe stosowanie lub brak oczekiwanych efektów.

Reklama

Ochrona środowiska

ISO 14001, EMAS, OHSAS 18001, ISO 45001

Bezpieczeństwo i higiena pracy

REGULIS
PROSTE PRAWO W INTERNECIE

**Poznaj i zrozum wymagania
bez analizowania ustaw i rozporządzeń!**

www.regulis.pl

³ W artykule pozostawiono oryginalne brzmienie tego terminu w normie ISO 14001:2015 ze względu na spodziewane dyskusje nad właściwym tłumaczeniem tego zwrotu na jęz. polski

